

Kun je tegelijk modern en gelovig zijn?

TROUW - PAULINE WESEMAN - 07/10/11

De schrijver:

Emeritus hoogleraar praktische theologie Gerben Heitink (1938) doet in 'Golfslag van de tijd' kwetsbaar verslag van zijn zoektocht naar gelovig zijn in een postmoderne tijd. Inspiratiebron is zijn levensgeschiedenis waarin hij vanuit een beschermd protestants milieu werd geconfronteerd met moderne invloeden als individualisering en 'aanvechtingen' als de evolutietheorie. Heitink werkte tot 2003 aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Hij schreef twaalf boeken over pastorale zorg en geloofspraktijk, en werkte onder meer als gereformeerd predikant.

Zijn theologie:

Het is een verwarrende tijd waarin mensen op zoek zijn naar hun wortels, stelt Heitink. Het christelijk geloof zou achterhaald zijn. Maar terwijl kerk en geloof aan betekenis verliezen, bespeurt Heitink in de Europese cultuur een onderstroom van een diep, onuitroeibaar verlangen naar God. Secularisatie? Heitink ziet wat anders. In een land waar twee op de drie mensen bidden en de herdenkingsceremonie van André Hazes het best bekeken tv-programma was van 2004, lijkt het geloof verre van verdwenen. Waarom geloven we zoals we geloven? Kun je gelovig zijn en modern? Grote vragen waarop Heitink niet pretendeert 'laatste antwoorden' te geven, maar die hij onderzoekt aan de hand van de Europese geschiedenis. Hij put daarbij dankbaar uit het werk van filosoof Charles Taylor.

In het eerste deel geeft Heitink een historische, geesteswetenschappelijke beschouwing over vijf culturele golfbewegingen die hij nu nog van invloed vindt op de westerse mens: kerstening, hervorming, verlichting, revolutie en ontplooiing. In het tweede, persoonlijker deel onderzoekt Heitink waarom het christelijke geloof elke golf overleefde: 'de hartslag van het verlangen'. De reden dat God in deze cultuur op afstand kwam, was onder meer omdat de mens zich losmaakte van God als voorzienige orde. De mens werd individualistischer en rationeler, de maatschappij maakbaar. De dingen verloren hun geheim.

Heitink constateert dat er dan ook maar één manier is om de secularisatie tegen te houden: het koesteren van dat geheim, het heilige.

Mooiste zin:

'Heilig zou ik de neerslag van het transcendente willen noemen.'

Opvallendste stelling:

'Je kunt de grote woorden wel afschaffen, maar niet het verlangen waarvan ze altijd hebben geleefd.' Zodra mensen onverklaarbare dingen meemaken, vallen er 'kieren' in het zelfbeeld, zegt Heitink. Door die kieren ontstaat ruimte voor het besef van het heilige, een leven in verwondering, gevoed door een diepe behoefte aan levensverdieping. De kerk moet dit geheim koesteren en hier gestalte aan geven, in ritueel en liturgie. Het verlangen naar God uit zich het beste daar waar mensen werkelijk tot hun recht mogen komen, in daden van liefde en barmhartigheid, in het zoeken naar vrede, verzoening en gerechtigheid. Zo kun je zowel modern als gelovig zijn.

Reden om het boek niet te lezen:

Voor een niet-christelijke lezer kan dit boek minder herkenbaar zijn. Hem kan het gevoel bekruipt dat hem een onuitblusbaar verlangen naar de christelijke God in de schoenen wordt geschoven. Voer voor debat. Voor iemand die het werk van Charles Taylor kent, kan vooral het eerste deel aanvoelen alsof Taylors analyse dunnetjes is overgedaan. Heitink zelf noemt Taylor niet verwonderlijk zijn 'belangrijkste gids op wijsgerig terrein'.

Reden om dit boek wel te lezen:

Taylor evenaren is Heitinks bedoeling niet, wel het aanzetten tot een debat via zijn zoektocht. Hierin is hij geslaagd. Zijn zoektocht is integer, authentiek en leidt niet over de makkelijkste weg. Wanneer zijn zoon tijdens het schrijfproces overlijdt, pakt Heitink toch de draad weer op, door te schrijven over het lijden. Bevredigende antwoorden op levensvragen blijven inderdaad uit, maar in zijn verhaal is wel troost te ontdekken, weliswaar vanuit christelijk perspectief. Voor wie zich herkent in de worsteling van moderne gelovigen biedt Heitink bruikbare aanknopingspunten voor gesprek en debat, bijvoorbeeld over de oecumene en integratie. Ook voor wie snel een prettig leesbaar overzicht van de religieuze westerse geschiedenis tot zich wil nemen - toegespitst op Nederland - is het eerste deel een aanrader.